

Відзив

офіційного оппонента на дисертаційну роботу Березовської Вікторії Юріївни на тему: «Водорості водойм Київської височинної області»

Дослідження водоростевого компоненту природних екосистем є важливою складовою у різнобічній характеристиці їх біоценозів. У зв'язку з певними змінами у навколишньому середовищі як природного, так і антропогенного характеру інвентаризаційні дослідження альгофлори певних територій набувають особливої ваги.

Район дослідження пошукача – Київська височинна область (КВО) дуже цікава за своїм ектопічним складом: великі і малі річки, озера, різного роду штучні водойми, болота і ефемерні водні тіла. На цій території також розташовані три об'єкта природно-заповідного фонду. Стан вивченості водоростей водойм КВО був хоч і значним, проте фрагментарним. Саме тому актуальність повторного і узагальнюючого дослідження В.Ю. Березовської не викликає сумнівів.

Рецензована робота складається із вступу, 6 розділів, висновків, списку літератури і 4-х додатків, викладена на 201 стор. текстової частини та 130 стор. Додатків, включає в себе 21 таблицю та 44 рисунки. Список використаних джерел містить 281 найменування, з яких 155 кирилицею та 126 латиницею.

У **вступі** висвітлено усі необхідні елементи – актуальність, мету, завдання, апробації, характер публікацій, структура та обсяг дисертації.

Розділ 1. Фізико-географічна характеристика Київської височинної області

У цьому розділі автор наводить вичерпну характеристику лісостепової зони України і району дослідження (КВО) із зазначенням рослинності, клімату, гідрології, ландшафтних особливостей та ґрунтів. Також повідомляється про екомережу цього краю і надається коротка характеристика розміщених тут об'єктів природно-заповідного фонду.

Невелике зауваження – помилково с. 21-27 тексту розміщені задом наперед. При посиланні на доповідь не потрібно писати всю її назву, а лише перше слово, три крапки, кома, рік.

Розділ 2. Історія вивчення водоростей регіону дослідження

Дослідження альгофлори водойм КВО ведеться уже більше ніж сто років, але здобутки цієї роботи в різні періоди були різні. Автор запропонувала поділити ці дослідження на три періоди з зазначенням для кожного з них їх основного спрямування і досягнень та вкладу кожного дослідника в пізнання різноманіття водоростей регіону. Завершується розділ узагальнюючою таблицею виявлених видів водоростей різних систематичних груп в районі КВО.

Розділ 3. Матеріали та методи

У розділі наводиться інформація про об'єм зібраного матеріал, перераховуються досліджувані водні об'єкти, методи збору і обробки альгологічного матеріалу. Зазначаються визначники і інша сучасна довідкова література, наводиться особисте критичне відношення до тих чи інших систем різних відділів водоростей. Дуже насиченим і сучасним є наведений математичний інструментарій оцінки досліджуваної альгофлори, повноти її вивчення і порівняння з іншими альгофлористичними районами України.

Розділ 4. Аналіз альгофлори водойм Київської височенної області

У розділі наведено якісні характеристики водоростей водойм КВО. Проаналізовано структуру альгофлори і, відповідно, вклад кожної систематичної групи у її формування та різноманіття. Відзначено специфіку флористичного складу при порівнянні із суміжними фізико-географічними областями. Здійснено біоіндикаційний аналіз стану досліджуваних водойм за видовим складом водоростей та виділено созологічну частку водоростей в районі КВО. Зауваження – посилання на рис. 4.1.2 і 4.3.8 необхідно було робити перед їх наведенням, а не після.

Розділ 5. Характеристика різноманіття водоростей різного типу Київської височенної області

Розділ презентує інформацію про альгофлору різних типів водойм району дослідження, оцінюється внесок провідних таксонів водоростей у формування їх різноманіття. Використовуючи дендрит подібності видового складу водоростей, пошукач вказує на особливості груп водойм (лотичних і лентичних), так і кожної з них зокрема. Автор також вказує на ті зміни в альгофлорі, які нею виявлені у порівнянні з попередніми дослідженнями різнотипних водойм КВО.

Розділ 6. Водорості водойм природно-заповідного фонду

У розділі представлена характеристика водоростей таких об'єктів природно-заповідного фонду як НПП «Голосіївський», дендропарку загальнодержавного значення «Олександрія» та ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Калинове». Зазначено, що ці заповідні об'єкти в умовах зростаючого антропогенного впливу виконують свою роль як осередки найбільшого біорізноманіття КВО, особливо щодо харофітових водоростей.

Висновки відображають вирішення поставлених задач.

Список літератури налічує 281 найменування, з яких 155 кирилицею та 126 латиницею. Є бібліографічні порушення в номерах 34, 44, 178, 182, 185, 186 та ін.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, є цілком обґрунтованими. Вони базуються на самостійно зібраному і коректно опрацьованому первинному альгологічному матеріалі з використанням сучасних методів досліджень. Висновки, зроблені на основі аналізу отриманих авторкою результатів досліджень, є цілком аргументованими та охоплюють усі положення, що розглядаються у дисертації. Зміст автореферату й основні положення дисертаційної роботи ідентичні.

Отримані результати, зокрема з питань різноманіття водоростей України та їх поширення будуть використані при підготовці продромусу альго-бріо-ліхенобіоти України, а пропозиції щодо включення 2 видів до четвертого видання Червоної книги України передані до Національної комісії з питань

«Червоної книги України». Разом з цим, сучасний перелік виявленого альгорізноманіття НПП «Голосіївський» передано до адміністрації парку для включення до «Літопису природи».

Оцінка обґрунтованості наукових положень, їх достовірність та новизна.

Характеристика альгофлори дослідженого регіону та особливості видового різноманіття водоростей водойм КВО і загальні закономірності його розподілу за типологією водойм посідають основне місце в роботі. Авторкою вперше визначено специфіку дослідженої регіональної флори та альгофлору фізико-географічних районів регіону дослідження і проаналізовано систематичну структуру виявленого різноманіття водоростей та встановлено її альгосозологічну цінність. Вперше для регіону дослідження вказується 263 види (285 вн. такс.), з яких 5 видів є новими для флори України, а 32 – вперше вказуються для лісостепової зони України. Разом з цим, відзначені нові локалітети для 30 видів, що є рідкісними у флорі України, а також 96 рідкісних видів для Середньодніпровської альгофлористичної підпровінції. Різноманіття водоростей регіону дослідження характеризується наявністю 4 рідкісних видів для світової флори. З них два види потребують охорони і запропоновані для включення до Міжнародного списку МСОП та четвертого видання Червоної книги України.

Додатки містять інформацію про пункти відбору проб водоростей в районі КВО (А). Додаток (Б) містить ілюстративний матеріал щодо деяких діатомових, золотистих та зелених водоростей, а також місць відбору проб. Бажано б було вказати на принцип відбору цих ілюстрацій. Проте найбільш цінним у рецензованій роботі є додаток (В), в якому представлена різнобічна характеристика 1063 видів водоростей, виявлених в різні періоди у водоймах КВО. Цей додаток може бути рекомендований до окремого видання. Додаток (Г) зайвий, т.я. список публікацій автора вже наведений на початку дисертації, до того ж він тут без назви.

Матеріали дисертації опубліковані у 16 наукових працях, з яких 4 статті у зарубіжних рецензованих журналах, 3 статті у фахових виданнях України і 9 –

у матеріалах і збірках тез доповідей наукових конференцій та з'їздів. Тематика публікацій розкриває і висвітлює зміст виконаного дисертаційного дослідження.

Автореферат адекватно відображає зміст дисертації. Є лише деяка розбіжність у назві розділу 4.

Зазначені незначні недоліки оформлення дисертації не знижують її наукову цінність. Робота викладена чітко, державною мовою і у відповідності з вимогами ДАК України.

В цілому дисертаційна робота Березовської Вікторії Юріївни «Водорості водойм Київської височенної області», яка представлена на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.05 – ботаніка, є закінченим дослідженням і за основними науковими результатами (складанні Конспекту флори водоростей водойм КВО, виявленні та характеристиці нових і рідкісних видів для флори України, встановленні оригінальності досліджуваної альгофлори, біоіндикаційній оцінці екологічного стану водойм району дослідження) відповідає «**Порядку** присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» № 567 від 24 липня 2013 р. Її автор Березовська Ю.І. заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.05 – ботаніка.

Офіційний опонент,
доктор біологічних наук,
професор

Ткаченко Ф.П.

Підпис д.б.н., проф. Ткаченка Ф.П. засвідчую:

Заступник декана біологічного факультету ОНУ, доц

Гладкий Т.В.